

Posudek školitele na bakalářskou práci Jana Pospíšila: Možnosti důchodové reformy v České republice

Před samotným hodnocením předložené bakalářské práce považuje školitel za vhodné učinit několik poznámek k jejímu vzniku. V důsledku rozhodnutí autora o změně tématu své bakalářské práce ve značně pokročilé fázi akademického roku vznikla práce v nestandardně krátkém období, které neumožňovalo adekvátní spolupráci autora se školitelem. Vzhledem k atraktivitě a aktuálnosti tématu a především jasné vizi autora ve vztahu k diplomové práci však byl tento nestandardní postup školitelem akceptován. Nedostatky metodického charakteru je proto třeba nahlížet v kontextu skutečnosti, že autor předloženou práci zpracoval samostatně téměř bez podpory školitele.

Jak vyplývá z názvu, cílem práce je studium možností, jak reformovat důchodový systém ČR. Práce má logickou strukturu. Autor postupuje od popisu teoretických modelů důchodových systémů, přes rozbor stávajícího systému v ČR na pozadí uvedených teoretických modelů. Dále se věnuje diskusi problémů důchodového systému ČR v kontextu probíhajících socioekonomických změn, které významně ovlivňují stabilitu stávajícího důchodového systému. Navazuje problematika popisu reformních návrhů jednotlivých politických stran a pokus o výpočet základních vlastností vlastní navrhované varianty reformy důchodového systému.

Cíl práce je velmi obecný. Stanovení dílčích konkrétních cílů by prospělo celkovému směřování práce. Zásadním nedostatkem je absence explicitně stanovených hypotéz v úvodu práce. S hypotézou se čtenář seznámí až v samotném závěru. Absence konkrétních cílů a navazujících hypotéz je příčinou toho, že čtenář si musí v řadě případů klást otázku, proč se autor zabývá určitým problémem. Celková linie práce se tímto ztrácí a je nutno ji hledat.

Pokud jde o samotný obsah kapitol, představuje teoretická část práce spolu s popisem situace v ČR solidní východisko pro diplomovou práci. Nicméně je třeba se vyvarovat několika nedostatků:

- Autor používá vysoce specifický odborný slovník, aniž by v textu dostatečně popsal a vysvětlil jejich význam. Přiložený slovník pojmů je v tomto ohledu nedostatečný.
- V tomto ohledu je třeba také zohlednit skutečnost, že práce není určena ryzím specialistům na důchodové systémy, ale že vzniká v rámci oboru, který může do dané problematiky přispět analýzou vnějších podmínek důchodového systému, zatímco problematika samotného „vnitřního“ fungování systému je záležitostí jiných oborů.
- V kontextu tohoto nedostatku je dle školitele potřebné zaměřit pozornost teoretické části budoucí DP zejména na výhody a nevýhody jednotlivých modelů ve vztahu k vybraným složkám socioekonomické reality (viz tabulka 5 na str. 37) namísto pouhého popisu finančně-matematických aspektů uvedených modelů.

Východiskem pro analýzu a diskusi výhod a nevýhod jednotlivých modelů by měla být čtvrtá kapitola předložené práce. Tato kapitola dle školitele výstižně podchycuje existující „trade-offs“ při potenciálním použití jednotlivých modelů důchodového systému. Její slabinou je skutečnost, že tyto „trade-offs“ nejsou rozvíjeny z hlediska jejich dopadů na společnost a ekonomiku. Tímto autor zůstává na poli finanční ekonomie a managementu, což koliduje se zaměřením oboru, v jehož rámci je práce zpracována. Tato skutečnost by však neměla být chápána jako v zásadě přítěžující, protože pochopení ekonomických a finančních aspektů modelů důchodového systému je nezbytným krokem k analýze možností penzijní reformy v širším socioekonomickém kontextu.

V šesté kapitole autor předkládá vlastní návrh reformovaného modelu důchodového systému a pokouší se zjednodušeně modelovat jeho vybrané vlastnosti. Vzhledem k mimořádné složitosti formálního modelování důchodového systému je třeba autora již za samotný pokus ocenit. Tím spíše, že tato kapitola vznikla zcela bez podpory školitele. Ve vztahu k plánované DP je však třeba upozornit na následující nedostatky:

- Vlastní návrh reformovaného systému není dostatečně popsán a vysvětlen. Bylo by vhodné doplnit širší souvislosti, na jejichž základě byla právě tato varianta zvolena.
- Každý formální model si musí stanovit nějaké předpoklady, které obvykle v realitě neexistují. Nicméně stanovení jednotlivých podmínek musí být zdůvodněno. Pokud model např. nepočítá s inflací, musí být diskutováno, co to znamená pro jeho platnost, pro výsledky a jak by se změnila výsledky při jejím zahrnutí. Takové zjednodušení reality totiž nastoluje otázku, zda je model vůbec relevantní.
- Popis metodiky výpočtů má také jisté nedostatky. Např. předpokládaná výnosnost investičního životního pojištění (8 % ročně) je vzhledem k délce modelovaného období pravděpodobně nereálná. Za prvé je otázkou, zda lze předpokládat, že všechny prostředky budou alokovány do akcií, které mají vyšší výnosnost v dlouhém období oproti dluhovým finančním instrumentům. Přesto výnosnost akcií v horizontu několika desítek let v historii nevykazovala takový růst (viz dlouhodobý vývoj indexů hlavních světových burz). Proto je nezbytné vždy takové hodnoty potřeba adekvátně zdůvodnit.

Pomineme-li tyto nedostatky, tak zkušební propočítání navrhovaného modelu prokázalo význam fondového pilíře pro udržení adekvátního náhradového poměru v dlouhém období. Tento výsledek je cenný, ale v kontextu metodických problémů je nezbytné ho dále rozpracovat v DP.

Z formálního hlediska práce odpovídá požadavkům na BP. Vzhledem k DP lze doporučit lépe volit citace. Předložená práce obsahuje řadu tvrzení, které jsou diskutabilní, přičemž autor je dále nerozvádí ani necituje. V případě přejímání grafů apod. z jiných publikací je vhodné přejímat je včetně zdroje. Název publikace není zdrojem.

Školitel oceňuje volbu náročného tématu a schopnost samostatné práce autora na odpovídající odborné úrovni. Výše uvedených nedostatků se lze při intenzivnějším kontaktu autora se školitelem v průběhu zpracování DP snadno vyvarovat. Celkově práci hodnotím kladně a doporučuji k obhájení.

V Praze 11. 9. 2006

Mgr. Pavel Csank

